

กรณีศึกษาคอลัมน์ที่ข่งขันแนวสตรีนิยม ในนิตยสารสตรี

อาจารย์วราณี รูปนวงศ์คานติ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาคอลัมน์ในนิตยสารสตรีไทยที่พิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องตั้งแต่ปี สตรีสากล 2518 ถึง กันยายน 2537 มีรายชื่อโคบายังที่เสนอคอลัมน์แนวคิดสตรีนิยมรุ่นใหม่ด้านใด และ นำเสนอในเรื่องใด

ข้อมูลสำรวจจากนิตยสารสตรีไทย 6 รายชื่อ คือ ขวัญเรือน ผู้หญิงเก่ง พฤษภา ไร่ดี สตรีทัศน์ และสตรีสาร จากจำนวนคอลัมน์ทั้งหมด 19 คอลัมน์ โดยนำข้อมูลแต่ละคอลัมน์มาวิเคราะห์แนวคิด 4 ด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ แต่ละด้านจำแนกย่อยเป็นเรื่องตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 28 เรื่อง และวิเคราะห์แต่ละคอลัมน์ตามแนวทฤษฎีสตรีนิยมรุ่นใหม่ คือ เสรีนิยม สังคมนิยม และก้าวหน้า นิยม

ระยะเวลาที่ใช้วิจัย ตั้งแต่กรกฎาคม 2537 ถึงมีนาคม 2538 สรุปผลได้ดังนี้

1. นิตยสารไร่ดี มีข้อมูลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.92 รองลงมาตามลำดับ คือ สตรีทัศน์ (20.65) ผู้หญิงเก่ง (18.07) พฤษภา (13.38) สตรีสาร (10.98) และขวัญเรือน (9.00)
2. คอลัมน์ไม่ร้ายไม่ใช่หญิงในนิตยสารไร่ดี มีข้อมูลสูงกว่าคอลัมน์อื่น ปรากฏแนวคิดด้าน สังคมมากกว่าอีกสามด้าน และเป็นสตรีนิยมแนวเสรีนิยม มากกว่าสังคมนิยม และก้าวหน้านิยมในทุก คอลัมน์ นอกจากคอลัมน์ทั่วไปในสตรีทัศน์ที่มีสังคมนิยมมากกว่า
3. ข้อมูลด้านสังคม มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.79 รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านอื่น ๆ (38.23) ด้านการเมือง (13.45) และด้านเศรษฐกิจ (1.53)
4. หัวเรื่องที่มีมากที่สุดคือ บทบาททางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 11.52 น้อยที่สุด คือ เรื่องข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 0.45

5. แนวคิดด้านการเมือง เรื่องที่มีมากที่สุด คือ บทบาท แนวคิดด้านเศรษฐกิจ มีเรื่องการทำงานมากที่สุด แนวคิดด้านสังคม มีเรื่องครอบครัวมากที่สุดและแนวคิดด้านอื่น ๆ มีเรื่อง คุณภาพชีวิตมากที่สุด

สรุป นิตยสารสตรีทั้ง 6 รายชื่อ 19 คอลัมน์ มีแนวคิดสตรีนิยมเกี่ยวกับเสรีนิยม และก้าวหน้านิยมมากกว่าสังคมนิยม นิตยสารวาไรตี้มีข้อมูลมากกว่าฉบับอื่น และปรากฏแนวคิดด้านสังคมสูงที่สุดในคอลัมน์ไม่ร้ายไม่ใช่หญิง

ABSTRACT

This research was aimed at the study of columns concerning feminism in Thai women's magazines which had been published continuously from the International Women's year 1975 to September 1944. The purpose of the study was to find out which columns presented ideas on modern feminism and under what titles.

The data comprised 19 columns from 6 women's magazines ; Khwan Ruan, Phu Ying Keng, Phrutsapha, Varities, Satritat and Satri Sarn. Each column was analysed under four categories ; politics, economics, society and miscellaneous. Each category was subdivided into 28 sub - categories based on 3 modern feminism theories which are Liberalism, Socialism and Radicalism.

The duration of the research was from July 1994 to March 1995. The results of the study were as follows:

1. The magazines that presented ideas and opinions concerning feminism from more to less were as follows: Varities 27.92 percent, Satritat 20.65 percent, Phu Ying Keng 18.07 percent, Phrutsapha 13.38 percent, Satri Sarn 10.98 percent and Khwan Ruan 9.00 percent.

2. The column "Mai Rai Mai Chai Ying" in Varities contained more opinions on feminism than any other columns; and most opinions were on society aspect than other three aspects. Surprisingly, most columns concentrated on Liberalism rather than Socialism or Radicalism except miscellaneous column in Satritat emphasized Socialism.

3. Opinions on society aspects were found at the most in most columns at the percentage of 46.79. The ones on miscellaneous were found second most at 38.23 percent, on politics came third at 13.45 percent and economics came last at 1.53 percent.

4. The sub - category found most was the role in politics which was 11.52 percent. The least found was bureaucrats which was 0.45 percent.

5. The sub - category on politics were mostly found concerning the political role, on economics mostly concerned job opportunity, on society mostly concerned family matters and on miscellaneous mostly concerned quality of life.

As a summary nineteen columns in all six women's magazines contained more opinions in the aspects of Liberalism and Radicalism than in the aspect of Socialism.

Varities is the only magazine that presented ideas and opinions of feminism. "Mai Rai Mai Chai Ying" is the column in this magazine that presented ideas and opinions mostly concentration in society aspect.

บทนำ

มนุษย์เรามีความแตกต่างทางสรีระ แบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงถูกเอาเปรียบ โดยผู้ชายเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมจนเป็นค่านิยมผิดปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง แต่สิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์ควรจะเท่าเทียมกัน ตามสิทธิมนุษยชนของโลก องค์การสหประชาชาติเห็นถึงความสำคัญในความเป็นมนุษย์ที่ต้องมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน จึงสนับสนุนกระบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่รณรงค์กันมาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้วันที่ 8 มีนาคมเป็น วันสตรีสากล เริ่มจากปี 2518 เป็นต้นมา และให้มีการประชุมระดับโลกหาข้อตกลงกันเสนอให้ทั่วโลกฝึกปฏิบัติเหมือน ๆ กันมาแล้ว 4 ครั้ง ครั้งล่าสุดเมื่อกันยายน 2538 ณ กรุงปักกิ่ง ในหัวข้อ สตรี ความเท่าเทียม การพัฒนา และสันติภาพ

สำหรับในประเทศไทย บทบาทของสตรีได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานสตรีแห่งชาติ (ก.ส.ส.) ขึ้นตรงกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาสตรีเอกชนหลายแห่ง เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิหญิง สวมคามส่งเสริมสถานภาพสตรี สภาสตรีแห่งชาติฯ และศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรีบริการ ซึ่งมีการประสานงานกันเรื่องรณรงค์เพื่อให้สตรีได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ให้แก่สตรีทุกระดับได้ทราบสิทธิของตนเอง ไม่ให้ถูกผู้ชายเอาเปรียบอีกต่อไป

แนวคิด สตรีนิยม (Feminism) จึงเป็นแนวคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อให้สตรีมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าผู้ชาย ทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจให้เพศชายเห็นความสำคัญของเพศหญิงในฐานะมนุษย์ตลอดจนให้ผู้หญิงเข้าใจสิทธิและความเสมอภาคคนสังคมทุกด้านของตนเองเท่าเทียมชาย โดยเห็นว่า ผู้หญิงคือมนุษย์เท่าผู้ชาย

วิธีการจะให้แนวคิดสตรีนิยมบรรลุวัตถุประสงค์สื่อประเภทที่จะเข้าถึงสตรีได้ง่ายโดยตรง คือ นิตยสารสตรี เพราะนิตยสารเป็นสื่อที่สามารถเสนอแนวคิดเฉพาะด้านและเฉพาะกลุ่มได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิต ดังนั้นนิตยสารสตรีจึงสามารถสื่อให้สตรีเข้าใจเรื่องสิทธิและความเสมอภาคของตนเองได้ดีกว่า สื่อประเภทอื่น นิตยสารที่เสนอแนวคิดสตรีนิยมฉบับแรกของไทยน่าจะเป็น กุลสตรี (ปัจจุบันคือกุลสตรี) ซึ่งเผยแพร่ตั้งแต่ปี 2449 โดยเสนอให้สตรีสนใจการศึกษาเพื่อให้ตนเองใช้สิทธิเท่าผู้ชาย ยังมีหลายฉบับที่นำเสนอเรียกร้องความเท่าเทียมเป็นปากเสียงให้ผู้หญิง เช่น สตรีศัพท์ สมัยรัชกาลที่ 6 และ สยามยุพดี สมัยรัชกาลที่ 7 แต่ถูกนิตยสารผู้ชายคัดค้าน ดังนั้นนิตยสารสตรีดังกล่าวก็ล้มเลิกไป บางฉบับก็เปลี่ยนวัตถุประสงค์เสนอแต่ข้อที่สตรีควรปฏิบัติ ในฐานะแม่บ้านหรือกุลสตรี เป็นเรื่องงานบ้าน งานฝีมือ และแฟชั่นต่าง ๆ

ตั้งแต่ปีสตรีสากล 2518 นิตยสารสตรีของไทยเริ่มต้นตัว นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการรณรงค์ เรื่องสิทธิ

สตรีกันหลายฉบับ เป็นการเสนอข่าวผลการดำเนินการ ทั้งในและนอกประเทศ เช่น คอลัมน์ปริทัศน์ในสตรีสาร เป็นต้น บางฉบับก็เสนอบทความในคอลัมน์ กระตุ้นให้ ผู้หญิงรู้จักและเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น จำนวน นิตยสารสตรีที่สำเร็จตั้งแต่ปี 2518 จนถึงกันยายน 2537 ที่ยังเผยแพร่อย่างต่อเนื่องมีจำนวน 47 รายชื่อ แต่มี คอลัมน์ที่เกี่ยวกับสตรีโดยตรงเพียง 19 รายชื่อเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษานิตยสารสตรีของไทยที่มีคอลัมน์เกี่ยวกับแนวคิดสตรีนิยม เป็นสัดส่วนในแนวคิดใดบ้าง และปรากฏในหัวข้อย่อ เป็นสัดส่วนกันอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัยจะศึกษาเฉพาะคอลัมน์ที่ ปรากฏแนวคิดสตรีนิยม จากนิตยสารสตรีที่เผยแพร่ ตั้ง ตั้งแต่ปี 2518 จนถึงกันยายน 2537 ใน 3 แนวคิด คือ เสรีนิยม (Liberalism) เน้นการปฏิรูปวัฒนธรรม และ ขนบ ประเพณี ด้วยวิธีสายกลาง ไม่นิยมวิธีรุนแรง ส่วน สังคมนิยม (Socialiam) เป็นวิธีการขจัดระบบทุนนิยมที่เอาเปรียบแรงงานสตรีให้หมดไป ด้วยวิธีรุนแรงเพื่อสตรีจะได้มีสิทธิเท่าผู้ชายและ ก้าวหน้านิยม (radicalism) เป็นแนวคิดตรงกันข้ามให้ผู้บริหารและผู้นำในสังคมทุกตำแหน่ง ไม่มี การกำหนดเพศเพราะผู้หญิงและผู้ชายมีความสามารถเท่ากัน

ระยะเวลาในการวิจัย 9 เดือน (กรกฎาคม 2537 ถึง มีนาคม 2538) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากคอลัมน์ ใน นิตยสารที่ตัดไว้ 6 รายชื่อ รวม 19 คอลัมน์ คือ ขวัญเรือน (3 คอลัมน์) ผู้หญิงเก่ง (3 คอลัมน์) พฤษภา (2 คอลัมน์) วาไรตี้ (2 คอลัมน์) สตรีทัศน์ (2 คอลัมน์) และ สตรีสาร (4 คอลัมน์) ส่วนนิตยสารรายชื่่อื่น ๆ ที่ไม่นำมา วิเคราะห์ เพราะแนวคิดสตรีนิยมไม่ชัดเจนและไม่ สม่่าเสมอ บางรายชื่อเสนอเฉพาะในเทศกาลพิเศษ เช่น วันสตรีสากลหรือวันแม่ จึงเสนอเรียกร้องสิทธิสตรี ส่วน มากจะเสนอเรื่องเกี่ยวกับสตรีในแนวแนะนำเรื่องน่ารู้ทั่วไป ที่นำไปปฏิบัติให้ชีวิตมีความสุข ไม่ปรากฏแนวคิด สตรีนิยมและบางฉบับก็เลิกผลิตไปก่อนงานวิจัยครั้งนี้

คอลัมน์ที่นำมาวิเคราะห์แบ่งเป็น 4 ด้านคือ ด้าน การเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ (นอก จาก 3 ด้านแรก) ทั้ง 4 ด้าน แบ่งข้อย่อยรวม 28 หัวเรื่อง

เนื่องจากนิตยสาร 6 รายชื่อ มีกำหนดออกไม่เท่า กัน มีทั้งรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายสองเดือน และระยะเวลาในการเผยแพร่ต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่รวบรวม ทั้งหมดมาปรับหาค่าเฉลี่ยรายปีให้เป็นฐานข้อมูลสำหรับ วิเคราะห์เหมือนกัน

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบข้อมูลในนิตยสารเรียงลำดับจาก มากดังนี้ วาไรตี้ (27.92) สตรีทัศน์ (20.65) ผู้หญิงเก่ง (18.07) พฤษภา (13.38) สตรีสา (10.98) และขวัญเรือน (9.00)

คอลัมน์ที่ปรากฏข้อมูลมาก 5 อันดับแรก จาก 19 คอลัมน์ เรียงลำดับดังนี้ ไม่ร้ายไม่โชห่วย ในวาไรตี้ (22.49) ทั่วไป ในสตรีทัศน์ (15.04) ทั่วไปในผู้หญิงเก่ง (11.11) อยู่อย่างผู้หญิง ในพฤษภา (7.53) และสาวยุค ใหม่ ในขวัญเรือน (5.55)

แนวคิดด้านเสรีนิยม จะพบมากกว่าด้านก้าวหน้า นิยม ส่วนด้านสังคมนิยมมีน้อยที่สุด จะปรากฏในนิตย สารสตรีทัศน์ มากกว่ารายชื่่อื่น

ข้อมูลด้านสังคมมีมากที่สุด (46.79) รองลงมา ตามลำดับ คือ ด้านอื่น ๆ (38.22) ด้านการเมือง (13.46) และด้านเศรษฐกิจ (1.53)

หัวเรื่องข้อย่อยที่มีมาก 5 อันดับแรก จาก 28 เรื่อง คือ บทบาทด้านการเมือง (11.52) ครอบครัว ด้านสังคม (8.86) องค์กรสตรี ด้านการเมือง (6.96) คุณภาพชีวิตด้าน อื่น ๆ (6.91) และค่านิยม ด้านสังคม (6.11)

สรุปและข้อเสนอแนะ

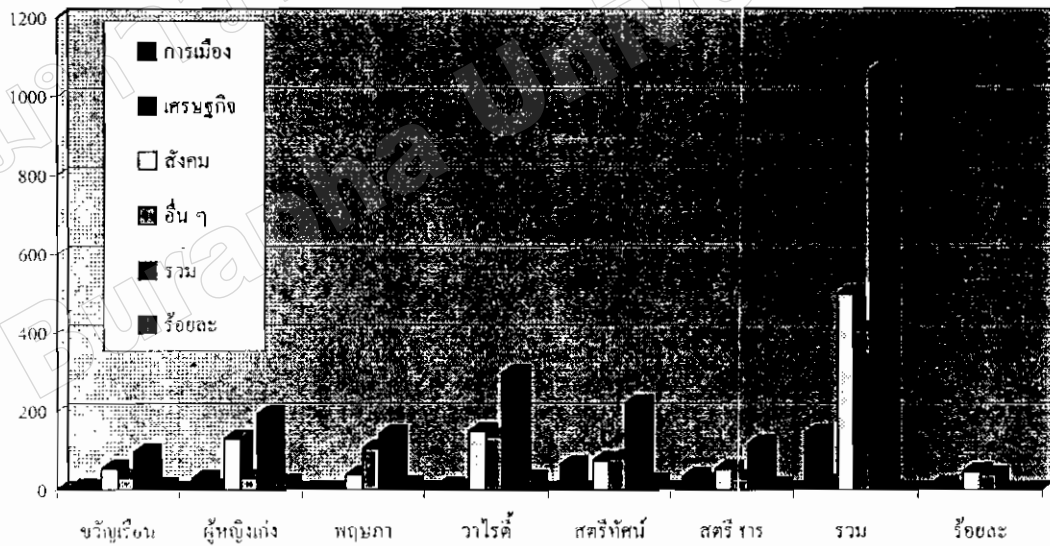
สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ นิตยสารสตรีไทยยังมี คอลัมน์ที่นำเสนอแนวคิดสตรีนิยมไม่สูงนัก เทียบจาก จำนวนนิตยสารที่เผยแพร่ปัจจุบัน ความถี่ในการเสนอก็ ไม่สม่ำเสมอ นิตยสารที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนคือ สตรี ทัศน์ แต่มีข้อมูลน้อยเพราะเป็นนิตยสารรายสองเดือน เสนอคอลัมน์ต่าง ๆ เพื่อให้สตรีเข้าใจสิทธิและกระตุ้น

ให้เรียกร้องความเสมอภาคในสังคม แต่การเสนอถึงสตรีระดับล่างให้บรรลุนิติภาวะยังคงเป็นปัญหา เพราะกลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถเข้าถึงสารที่ต้องการได้ เนื่องจากสถานภาพทางการศึกษาและเศรษฐกิจ

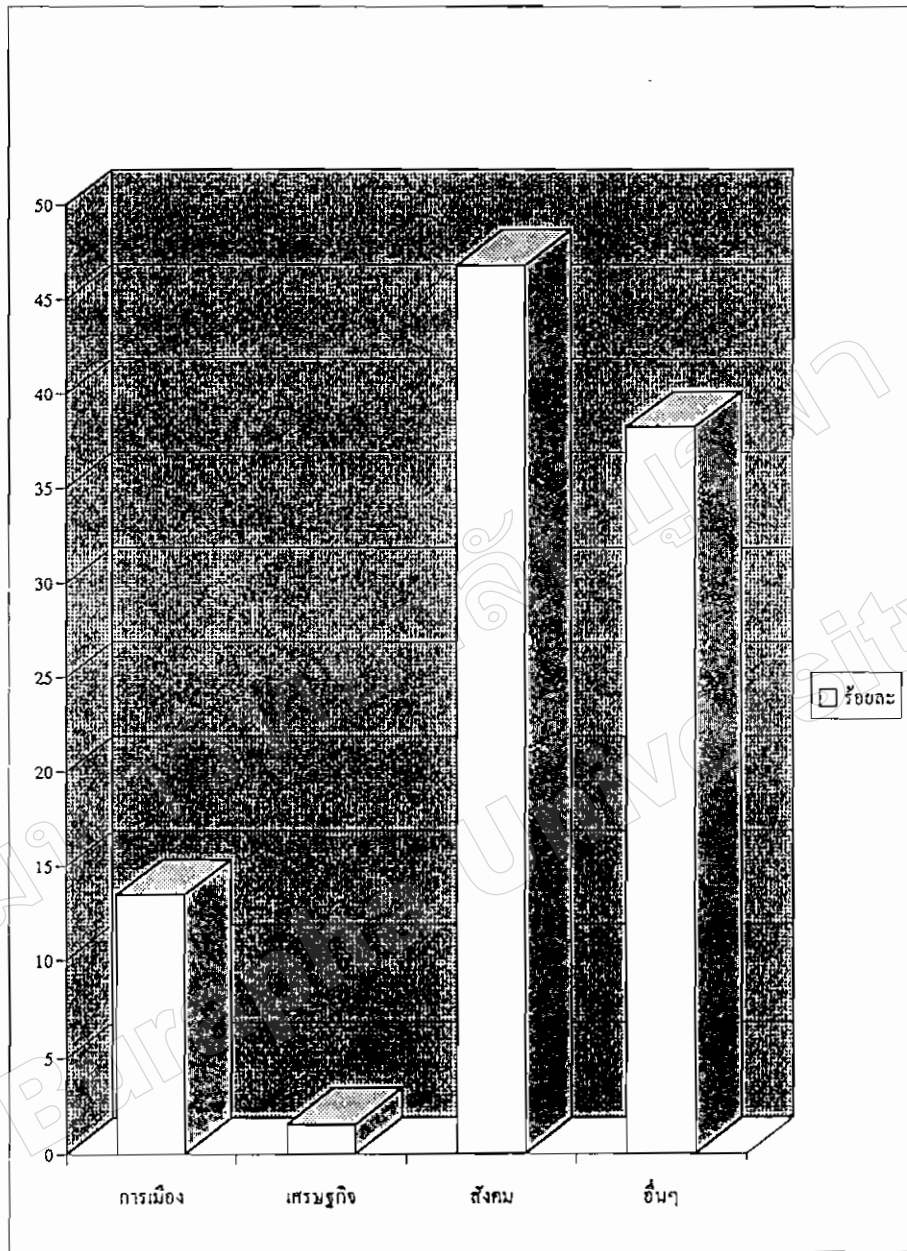
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ควรศึกษาถึงผลการเผยแพร่แนวคิดสตรีนิยมผ่านนิตยสารสตรี ผู้รับสื่อมีปฏิกิริยาอย่างไร และศึกษาสื่อประเภทอื่น ๆ บ้าง เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ และให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับนิตยสารสตรีให้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป

สำหรับข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ควรมืองค์กรรับผิดชอบรวบรวมไว้สำหรับเป็นศูนย์บริหาร ในการศึกษาและเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อสุดท้ายที่เสนอแนะคือการให้บุรุษได้พัฒนาตนเองด้านความคิดเกี่ยวกับสตรี ปรับเปลี่ยน เจตคติ และทัศนคติ ในการเลือกปฏิบัติต่อสตรีอย่างลำเอียงให้เข้าใจความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับเป้าหมายขององค์การสหประชาชาติที่ต้องการให้มนุษย์มีความเสมอภาค พัฒนา และ สันติภาพ.

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบแนวคิดด้านจากนิตยสารสตรี 6 รายชื่อ

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบแนวคิดสี่ด้านจากนิคยสารสตรี

